

A NOSA TERRA

Ano XXXIII — Núm. 480

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual 248.396

CORR. ARGE. Cent. B

FRANQUEO PAGADO
Concesión 2032
TARIFA REDUCIDA
Concesión 2737

BOS AIRES, XULLO DE 1951

O Día de Galiza Norteamérica i Hespaña

Data memorabel para a nosa Terra é o 25 de Xullo. Fai máis de once séculos que nese día foron descubertos os osos do Apóstolo Sant Iago, ou, según outros, do herexe decapitado en Tréveris, o bispo galego Prisciliano.

Sexa dunha maneira ou doutra, ou cicáis de ningunha, o caso é que tal data marca o comenzo da nosa nazonalidade arredor do sepulcro do Santo, foise formando un núcleo de poboación, cada vez máis importante, que acadou o seu intre máis esplendoroso coa outa figura de Xelmírez, o primeiro arcebispo compostelán.

As xentes que chegaban a Sant Iago de total-as partes do mundo, deixaban a semente que logo froitificaría con características propias; e ao misturarse coas da terra galega, formarían a personalidade do noso povo a traveso de centos de anos de constantes e variadas peregrinacións.

Non interesa para a nosa teima que o feito fora esencialmente relixioso, de fe, da grande fe que dou nacemento a un mito, que libertou á Hespaña do soxuzgamento musulmán. O importante é que ese feito constitúe o fito que sinala o momento en que Galiza escomenza a perfilarse como nazon e que adquire nos séculos XI e XII unha forza tal, que a ponto está de dominar a Castela e convertirse en reitora dos povos peninsulares.

I esto é somentes o que nos debe xunguir aos galegos na recordación do Día de Galiza, Celebren os creentes as festas e as cerimonias tradicionais; protesten os incrédulos dos mitos e lendas; sorriáanse os escépticos... Non importa. Todos podemos e debemos comulgar en ese día nun soio ideal, nun soio amor: o amor á nosa Terra.

Si queremos que ela sexa grande e ceibe, que nos encha de orgullo e satisfacción; que todos poidamos desenrolar nela as nosas actividades e gozar dos seus encantos, sen ter que deixala en procura do máis elemental para vivir, temos que traballar con afinco en elevar a súa cultura e liberala das cadeas que a aferróllan.

Con total-as nosas forzas, en todol-os intres, debemos de loitar por esas dúas obrigas sagras. Anque nos pareza un imposible, anque a realidade nos desmintan e se mofe de nós, anque todo se conxure en contra do noso anxeo, endexamáis debemos desmaiar nin esquencer do pensamento a tarefa sagra que nos impón o mandado da raza.

¡Galegos! ¡Sexa o Día de Galiza, o 25 de Xullo, a festa meirande do noso corazón! Nese día debemos esquencer sempre as nosas pequenas loitas, e lembrarnos somentes de que alá, na terra esmorecida i escravizada, hai un povo irmán que, cos ollos postos nos que temos a dita de atoparnos fora daquel inferno, espera que un día chegue, como un milagre, que traia a súa anciada liberación.

Fai tempo que o presidente Truman, aconsellado pol-os militares do seu país, trata de incorporar á Hespaña ao paito de Atlántico. Os militares consideran á Península como un puntal importantísimo na posibel loita contra de Rusia. Xuzgan que ela sería unha das principais bases para avións, aparte de constituir a chave do Mediterráneo.

Estratéxicamente, non hai nada que ouxetar. O que conte con Hespaña, ten nas súas mans unha das máis fortes cartas de trunfo para a guerra anticomunista. Anque Europa fora ocupada pol-os bolcheviques, Hespaña podería ser fácilmente defendida pol-a axuda por mar de Norteamérica e Inglaterra.

Teóricamente, nos mapas dos estados maiores, ésta é unha cuestión axiomática. Os estados maiores soio teñen en conta os números e a xeografía. Pero eu atreveríame a facer unha pregunta, co permiso dos técnicos: ¿Abonda poder dispor da materialidade dun país, sen ser dono do seu espírito, para utilizar en defensa dunha causa que constitúe a súa desgracia?

Mais craro. ¿E posibel que o povo hespañol, sometido a unha tiranía infamante, poida axudar a Norteamérica contra quen queira que sexa si precisamente Norteamérica é a principal causante de que esa tiranía perdure? ¿Cómo os hespañes poden desexar o trunfo de Norteamérica, si o trunfo dela significaría o afianzamento, por tempo indeterminado, do réxi-

me franquista?

Un grave erro comete a gran Nación do Norte en incorporar á Hespaña de Franco aos países democráticos. Erro que lle pode traer serias consecuencias para o porvir. Pol-o de pronto, xa está sintindo as consecuencias desa aitude conciliadora co totalitarismo hispano. Inglaterra e Francia xa fixeron chegar a súa protesta aos ianquis respecto á incursión da Hespaña no paito democrático, cuos compoñentes, menos Portugal, son contrarios tamén a esa incursión.

Non podía ser doutro xeito. ¿Cómo pensar que nacións que aman a liberdade e que están dispostas a combatir o totalitarismo comunista poidan desexar aliarse á única nación feixista que quedou no mundo, despois de haber sido derrotada Hitler e Mussolini, os causantes do aitual réximen hespañol? Soio unha cegueira incomprendible pode espricar a aitude de Norteamérica, empeñada nunha empresa que sen dúbida algunha lle ha de traer máis doores de cabeza que beneficios.

Que non se fagan ilusións os conselleiros de Truman. Eles, coa mentalidade "standard" do seu país, coidan que os hespañes son fáciles de engatusar e utilizar para servir de mercenarios ás ordes dos superhomes norteamericanos. Coidan, pol-o visto, que dándolles uns cantos dólares para que maten a fame, xa os van a ter ao seu servizo para defender a democracia,

pero a democracia deles, porque a nosa quedaría perdida per século seculorum, si chegase a trunfar Norteamérica, levando do seu brazo ao Caudillismo.

Non; non caeu aínda tan baixo o espírito dos povos hispánicos, para que se presten a ser escravos dunha nazon, que non ten vergonza de darlle a man ao home funesto que tiraniza ao seu país dun xeito inconcebible. Os povos hispánicos non temen a nada; non lle importa o réxime que poda vir ás súas terras, sempre que ese réximen respete a súa diñidade e a súa liberdade, como nazon e como individuos; pero endexamáis axudará a ninguén que o utilice como carne de cañón, e menos, para contribuir a remachar as súas propias cadeas.

O desprezo que fai Norteamérica das normas de ética máis elementaes entre persoas honradas, sacrificando, co pretexto de defender ao mundo do peligro comunista, a un povo que se ergueu, o primeiro, contra dos feixismos que o asoballaron, produce verdadeiro asco e merece o repudio de total-as xentes sinxelas.

¡Que non esquenza Norteamérica que os "imponderables" xogaron nas dúas derradeiras guerras un papel decisivo na vitoria!

E o que non ten a aprobación do mundo, por moita forza material de que dispoña, endexamáis poderá vencer á conciencia universal.

¡Esto é o que nos ensina a Historia!

Encol de Idomas e Dialectos Hespañes

O gran diario de Santiago de Chile "La Hora", no seu número de 25 de Xullo derradeiro, publicou un interesante e áxetado artigo do noso distinto irmán e delegado do Consello de Galiza na citada poboación, Manuel Celso Garrido, contestando a un hespañol que calificaba de dialecto ao noso idioma.

O mencionado artigo, que craro está, foi publicado en castelán temos o gosto oxe de reproducilo traducido ao galego.

O meu intelixente concibidán, Antonio R. Romera, a quen egoalmente admiro como artista e como crítico en xeral, fai, a propósito dunha pretendida polémica en desenrolo, na que non pretendo quitar nin poñer rei, nin por asomo, un esguello retórico, máis que un traballo serio, encol de idiomas e dialectos, nun artigo publicado en "La Nación" do pasado día 10.

O meu ex colega in magister toca o tema agarrándoo pol-os cabelos, e no desenrolo documental que utiliza para deixarnos nunha vaga imprecisión final, sen precisa conclusión, traque como testigo de maor valía a don Miguel de Unamuno.

Ben. ¿E para qué? Porque,

por

MANUEL CELSO GARRIDO

en fin de contas, as rebuscadas verbas do profesor de Salamanca, no tocante ao tema, ben pouco ou ren nos dín aparte desa cousa insulamente sensibeleira e sentimentaloida da integración, que ninguén pode comprender dun xeito cabal o seu verdadeiro significado, tal como alí son copiadas as ditas verbas.

Non coñezo íntegramente o texto de don Miguel, pero si por integración debe entenderse fusión dos idiomas peninsulares para "recrear el español", tal como no linguaxe culto se entende, con permiso do ilustre morto e do señor Romera, elo é unha solene irresponsabilidade filolóxica, algo así como a pretensión teimada dun imposible asesinato lingüístico, con histórica e pugnadas de reiteración.

¿Fusionar qué? ¿Acaso pódese facer cos idiomas, coas linguas vivas en pleo uso e comer-

cio literario e popular, a mesma operación física que cos metais ao misturalos, en fusión, para sacar un novo composto de características determinadas a priori? ¿Pode facerse con eles o mesmo que se fai químicamente con outros corpos para outar mediante combinacións calculadas, compostos predeterminados teóricamente? Rotundamente: Non.

Vaia, amigo Romera, falemos en serio. E digamos dunha vez por todas a verdade, anque non-os agrade, que por algo a xente nos escoita e nos lee de vez en cando, senon con cariño na súa totalidade, pol-o menos con respecto. Que por aitar en esta e outras lides egoalmente nobres e honrosas para ambos, valente e desprexiciadamente, vivimos gostosos na emigración forzosa. E ao gran, que a non ser pol-as inxundias a que conduxo o caso a Real Academia (?), e algo máis que non ven ao caso mentar, non sería eu a estas horas un máis en discordia...

(Continúa na pax. 2)

Día dos Mártires

O DIA 29 DE AGOSTO VINDEIRO, AS 21 HORAS, CELEBRARASE NOS SALONS DO CENTRO OURENSAN, UN AITO PATRIOTICO EN LEMBRANZA DOS NÓSOS MARTIRES, QUE MORRERON EN DEFENSA DA LIBERDADE E DA AUTONOMIA DE GALIZA.

FALARAN:

O PRESIDENTE DA COMISION INTERSO CIUTARIA SEÑOR

BIEITO CUPERIO

E O SEGREDARIO DO CONSELLO DE GALIZA SEÑOR

ANTON ALONSO RIOS

E DEBER DE TODO BO GALEGO CONCURRIR A ESTE AITO

Aniversario do Plebiscito Galego

A coledividade galega de Bós Aires, representada pol-a Comisión Intersocietaria, que compoñen os centros: Provincial Cruñés, Pontevedrés, Ourensán, Lucense, A. B. C. de Corcubión e Irmandade Galega, celebrou o 28 de Xuño derradeiro, coa diñidade con que o ven facendo ano tras ano, unha nova data do Plebiscito do Estatuto Galego.

No salón da rúa Sáenz Peña 242, perante un público cheo de fervinte patriotismo que colmaba totalmente o salón, celebrouse o 15 aniversario da xeira cívica de máis fonda significación política da historia do noso país; porque non escapa ao bon senso da Galiza emigrada a gran transcendencia histórica d-istas celebracións, que veñen sendo unha categórica reafirmación, de que a vontade do

povo galego, libremente expresada o 28 de Xuño do 36 está cada diada máis firmemente determinada a conquistar as rendas dos seus propios destinos.

O aito acadou lucidas proporcións, e contou coa valiosa colaboración da prestixiosa coral Terra Nosa, que baixo a intelixente dirección do mestre Isidro B. Máiztegui, interpretou coa xústeza e riqueza de expresión a que nos ten acostumados, o Hino nazional galego e algunhas das cancións do rico folklore da nosa patria. A pos da intervención da coral, o rexo recitador Sr. Lito López fíxose ouvir coa varileza e fonda emoción que lle é característica, no recitado de poesías de Cabanillas e de Zapata García. Tanto a intervención do coro como a de Lito, foron longa i-entusiasmatamente aplaudidas pol-o pú-

blico.

Cumprida da maneira sinalada a primeira parte do aito ocupou a tribuna o Sr. Bieito Cupeiro, presidente da Comisión Intersocietaria, quen fixo un estudo dos antecedentes do lembrado plebiscito, sendo o final do seu discurso —cuio texto publicamos aparte— fortemente aplaudido. Despois do Sr. Cupeiro fixo uso da verba o representante dos cataláns, Dr. Juan J. Lloréns, o que estudou brillantemente algúns dos aspectos económicos de Galiza, cando poida desenrolar sin intervencións estranas a súa economía. Despois do Dr. Lloréns, disertou o representante do Goberno Vasco, Sr. Ildefonso Gurruchaga, quen analizou a semellanza dos movementos nazionalistas dos povos galegos e vasco i-as relacións que entre os mesmos

debe existir. Tanto o Dr. Lloréns coma o Sr. Gurruchaga foron celebrados con sostidos e cálidos aplausos. Falou pechando o aito o Segretario do Consello de Galiza, Sr. Antón Alonso Ríos, cuías verbas publica-

mos noutro lugar desta páxina e que foi cálida e longamente aplaudido. Dando así termo esta nova lembranza do noso plebiscito, e saíndo o público asistente co ánimo ven temperado de encumado patriotismo galego.

Antón Alonso Ríos

O secretario do Consello de Galiza pronunciando as verbas alusivas ao Estatuto Galego

Grada visita

En viaxe de recreio, estivo en Bós Aires nos derradeiros días do mes, o aitivo delegado do Consello de Galiza en Sant Iago de Chile, D. Manuel Celso Garrido.

Este benquerido irmán está facendo unha grande labora galeguista na cidade mencionada, onde, anque non hai a masa de galegos que existe nesta capital, a coledividade da nosa Terra atópase, en xeral, en boa posición económica e pode, polo tanto, reaizar unha obra meritória.

O señor Celso Garrido, que, en unión do conselleiro señor Suárez Picallo, traballa intensamente a prol da nosa causa, cifra moitas esperanzas no resultado satisfactorio da súa tarefa.

A NOSA TERRA saúda garimosamente ao seu distinto colaborador, cuio último artigo publicado na prensa chilena, ten o gosto de insertar oxe, traducido ao noso idioma, neste mesmo número.

Discurso de Bieito Cupeiro

Donas e señores:

O 28 de Xuño de 1936, as Axencias Noticiosas Internacionais espallaban unha noticia, que si pra moitos pasaba despercebida por razóns de racial e xeográfico alonxamento, pra outros significaba a realización dun anxeio fundamente sentido, o logro dunha arela longamente degoirada. Ises eran os milleiros de emigrantes galegos, que en total-as terras i-en todol-os mares; pero, sobor de todo, dende Alaska ao Cabo de Fornos, traballan e viven tecendo saudades, lonxe do chan nativo, porque n-fl, un Estado que pretende ser a personificación dunha nación, dunha patria; négalles até o dereito de soste coa diñidade que compre os seus fogares, e pra Galiza soio existe pra eisixir con voracidade de mostro, trabucos, impostos e rendas. Isa noticia anunciaba un trascendental acontecemento, que finaba de producirse n-un antergo povo ibérico; a vella e sufrida Galiza, que moitos xa coidaban morta, coma povo diferenciado, de s preguizándose disa nugalha colediva que dende séculos tiña sumida no apoucamento e na escravitude, por meio d-un plebiscito de exemplar contido democrático, demostraba un unánime desexo de voltar aos canles das súas tradicións, e cumprir a misión histórica que coma povo dunha ben definida personalidade, lle corresponde. Iste pronunciamento autonomista do noso povo, encetaba unha nova era na que quería dar cume ás ánseas de recuperación e progreso que dende longo tempo puñaban no seu espírito e na que terían de facerse realidade, os proieutos de ben común que un fato de homes de escrarecido talento, de ardente e arrequeitado patriotismo, tales coma Bóveda, Casal, Castelao e moitos outros, viñan espoñendo á consideración do noso país, que soupo ver n-iles a reita que había de conducir á nosa patria cara a súa redenzón e liberdade.

¶ Pero as liberdades que Galiza reclamaba, non poideron ser conquistadas. Unha mistura de forzas de reacionaria a cerril mentalidade, que asentou o seu poder no crime político, asola-

gou as terras das Hespaña, sumíndoas de novo no escurantismo dedieval. Non poido lo-grarse a liberación do noso povo, pero non por iso a data cuio 15 aniversario oxe relembra-ten menos trascendencia histórica, ela é a liña de separación de dúas épocas: unha, caracterizada pol-a dominación moral e material da nosa patria; e outra, na que as cadeas con que fica agrilloado o noso país son máis fortes que nunca; pero na que o espírito nacional galego, desenrólase e fortalécese cada diada, e donde queira que haxa un fato de galegos, aos cales a opresión non lles impida espoñer libremente as súas ideas, proclamen a cotío os dereitos da nosa terra e loiten pol-o enxerguemento da nosa cultura secular. Isas son as razóns pol-as que nos atopamos oxe eiquí os representantes das máis importantes entidades da nosa coledividade, tales coma os centros: Pontevedrés, Lucense, Provincial Cruñés, Ouren-

sán, A. B. C. de Corcubión e Irmandade Galega, contando ademais coa valiosa colaboración dos nosos irmáns de causa vascos e cataláns, pra reafirmar de novo o verdadeiro espírito, o espírito federalista dos povos máis progresistas de Hespaña. Porque, si ben e verdade que o noso povo votou o 28 de Xuño do 36 pol-a Autonomía, non era, nin pode ser isa, a verdadeira finalidade dos degoiros do noso país, xa que unha simple autonomía, que non é máis que unha certa delegación de funcións dun poder central que lle concede á rexión autónoma, coma unha gracia, cuáseque máis ben diría, coma unha esmola de liberdade, non pode satisfacer as nosas inquedanzas patrióticas. nin oferece á nosa patria o réxime de liberdade a que ten dereito.

Galiza é unha auténtica nacionalidade, tal como amosa a súa arte, a súa cultura, a configuración xeográfica i-especial morfoloxía económica do noso

chan, e total-as particularidades que sirven pra definiir e caracterizar aos povos; e si a nosa patria é unha verdadeira nacionalidade, ten dereito a dispoñer coma mellor lle cadre sin ningunha limitación, dos seus propios intreses; emporiso o verdadeiro sentimento do noso povo non é autonomista senon federal, por que entende que as nosas aspiracións caben doadamente dentro dunha Federación de povos Ibéricos. O sentimento federalista dos galegos moven aos máis caracterizados elementos do republicanismo da nosa Terra a xuntárense na histórica reunión de Lestree xa un ano antes da proclamación da República, reunión que tivo lugar o 16 de Marzal de 1930. Alí, o republicanismo galego, deu a coñecer a súa vontade, de que a futura República fose federal, desñando a Casares Quiroga, pra que transmitira iste anxeio galego aos demais seitores republicanos que no paito de San Sebastián, botaron as bases do que había de ser a segunda República Hespañola.

¶ Pero a República non foi federal, senon federabel; que era o xeito con que un gran seitor do republicanismo hespañol, esveaba un problema que non comprendía nin sentía, xa que compre recoñecer que, fora dos vascos, cataláns e galegos, moi poucos son os dirixentes do republicanismo hespañol que coñecen o verdadeiro problema das Nacionalidades Ibéricas, e a fundamental importancia que o mesmo ten pra outención e consolidación dun réxime de liberdade e democracia nas terras hispanas. A República non somentes non foi federal, senon que pra outer unha limitada autonomía, era mester que as dúas terceiras partes dos electores de cada rexión que aspirase a conquistarla, votaran favorablemente un proieuto de Estatuto Autonomico e venceran toda cras de incomenentes que se opuñan a tal ouxeto. No caso de Galiza, a traición que dos sentimentos federalistas dos galegos fixo Casares Quiroga i-a teima centralista e uni-

AXEITADAS VERBAS DE ALONSO RÍOS NO AITO DO ANIVERSARIO DO PLEBISCITO GALEGO

Irmáns: Como veredes, eu veño matinando encol de dous conceutos que compre acrarar e fixar: o conceuto de nación e o conceuto de cultura.

Tanto no funeral cívico en homaxe á memoria de Castelao, como no aito da inauguración da súa estatua no Pazo Galego, eu deixei acrarado que a Nación é un feito natural, e que a cultura é o seu atributo esencial.

Fixen a afirmación de que, alí onde se atope unha cultura viva e diferenciada, alí está unha nación viva e diferenciada; e que iste é oxe o caso da Nación galega e da súa cultura. Nación galega cuías arelas de liberdade estamos afirmando con este aito. Cultura galega que frorece e alumea a pesares das cadeas con que unha cultura allea aperta a ialma nacional galega, esforzándose en van por coutar o seu folgo e por afogala.

Oxe estamos a celebrare un novo aniversario do Plebiscito do Estatuto autonomico; de aquí Estatuto, que nos parece unha cousa ben lonxana e que soio ollamos coma un antecedente; mais de ningún xeito coma unha finalidade.

Foi unha amostra da vontade do noso povo, do povo galego, de escomenzar a camiñar pol-o propio camiño. Mais o Estatuto non era o trazado dese camiño; era, sí, un empurrón para derrubar o armatoste do Estado hespañol e abrirse paso por antre os seus escombros.

Era unha arremetida —dentro das posibilidades constitucionales— escontra do centralismo e do uniformismo. Foi aquí o primeiro paso cara o curuto da nosa liberación nacional. E, como tal o temos de recordar e celebrar.

taria dos homes da República —que nisto non se diferenciaban ren dos da Monarquía— fixeron inda máis custosa a tramitación que antecedeu ao Plebiscito Autonomico. Pero a Galiza de 1936 non era a mesma dos tempos de Pardo de Ceta. Isto, que viñase pondo de manifesto non somentes no despertar do espírito coledivo do noso povo, tal coma amosaba a renacencia literaria, de senso fundamente galeguista, senon ademais e dende-entón, en canto acontecemento a vos auténtica da nosa patria poido facerse ouvir, sin que intervencións alleas desnaturalizaran os seus verdadeiros acentos, fixeron realidade o miragre d-aquel inesquencibel 28 de Xuño de 1936.

E, inda que Galiza sofre oxe baixo a tiranía do imperio da fame, a meirande escravitude da súa historia e as forzas da reacción cébanse con saña fera na súa cultura, na súa economía i-en total-as manifestacións da súa vida nacional; a nosa terra fortalecida pol-a door e purificada pol-a sangue de tantos mártires, xurdirá con pulos renovados de tanta opresión e tanta miseria moral e material, pra cumprir coa outa misión que o porvir lle reserva, cal é: asegurar nun dos eistremos da Península Ibérica un baluarte da liberdade e servir un nobre ideal de confraternidade, achegando a Portugal os demais povos hispanos; cando elo aconteza haberáse cumprido os degoiros dos bós galegos, dos que inda vivindo lonxe da patria, soñan e loitan por unha Galiza máis culta, máis felís, máis ceibe e máis galega que nunca.

O Centro Galego Celebra o Día de Galiza no Cine-T. Broadway

Co aito celebrado no Cine-Teatro Broadway pol-o Centro Galego o 23 de Xullo, escomezaron os festexos con que o dito Centro inaugurou a Semán de Galiza, que é xa tradicional desde fai algúns anos na nosa colectividade.

O presidente do Centro, señor Xavier Vázquez Iglesias, ao referirse, nas verbas pronunciadas ao efecto, á sinificación do Día de Galiza, fixoo con estes autos concetos:

"A data histórica que conmemoramos sinala o intre no que a nosa cidade de Compostela recibe os restos do apóstolo Santiago e convértese nunha das grandes capitais da cristiandade, á que acoden, en piedosas peregrinacións, creentes de todas partes. I é nesta cidade tamén onde chega ao seu maior florecemento a cultura da nosa raza, constituíndose así Compostela, non soio no Centro que irradia a fe e o Evanxeo,

sinon na capital espritoal onde a cultura galega acadou o seu maior esplendor nas súas múltiples manifestacións.

"Esta conmemoración, que fora de carácter esencialmente relixioso, por obra dos emigrados galegos residentes na América, cambiou a súa sinificación orixinal, convertíndose no Día de Galiza, o día no que todos nós, coa ialma emocioada e chea de saudade, xunguimónos para evocar a Terra lonxana. E, en tanto que os de alá dirixense a Compostela con fervor de creentes ou en afirmación patriótica, nós, os emigrados, congregámonos eiquí, xunguidos todos en irmandade, cun soio sentimento: o amor a Galiza."

Acalados os aprausos con que foron recibidas as verbas do señor Vázquez Iglesias, resoaron novamente cando se dou lectura á nómina de premiados nos concursos organizados pola institución e correspondentes ao

ano 1950.

O primeiro premio, de 2.000 pesos, para obras escritas en galego, foi otorgado ao Sr. Manuel Cuña Novas, autor de "Familiar Novo"; o segundo, de \$ 500.— a "Diante do final", do señor Ramón González Alegre - Balmora. O primeiro premio, de \$ 2.000 para obras escritas en castelán, a "Ensayos sobre Galicia", de Emilio González López; o segundo de pesos 500.—, a "Lírica gallega", de Aurora Vidal Martínez. O premio Centro Galego, de 100.— pesos, ao traballo "El tercio de gallegos en las invasiones inglesas", de Enrique Hugo Ventura, alumno do Colexio Nazional de Bós Aires.

No concurso fotográfico, o primeiro premio foille adxudicado a "Faenas campestres en Villalba, Lugo", do Sr. Alberto Martí Villardefrancos; o segundo a "Playar (Combarro)", do Sr. José Delgado Fernández; o

terceiro, a "San Pedro de Nós (Coruña)", do mesmo que levou o primeiro, e unha mención especial para a fotografía tíduada "Grupo infantil, miradas sorprendidas".

A continuación houbo un concerto a cargo da Asociación do Profesorado Orquestal, que dirixido pol-o maestro Jaime Pahissa, executou con certas interpretacións, trasmitindo a súa emotiva beleza, o poema sinfónico "El Pórtico de la Gloria" e "Suite Galaica", obras premiadas pol-o Centro Galego.

Na segunda parte do festival os coros Rosalía de Castro e Os Rumorosos cantaron o Hino Galego, que contén a malencolía e ao mesmo tempo, a forza de Galiza, na evocación do mar e do vento, dándolle vigor á raza, que vela antre os pinos nas súas tradicións e o seu destiño.

O poeta Xavier Bóveda falou logo do povo labrego e mari-

neiro, constante na súa labourea campesina que coroa co aturuxo, o vibrante berro que proieita cara o ceo o xúbilo da romería, e soñador desperto de fecundas aventuras mariñeiras. Falou o poeta con fonda emoción da súa Terra, terra doce de ver e amar; e ao profundizar no análisis dese amor, puxo de releve que o galego non di "Raza, a nosa, senon, con emociados acentos, "Terra, a nosa". Evocou a historia de Galiza, os orixes da cultura galega; e ao referirse a Compostela, ao prodixioso contido idealista da milenaria cidade, dixo que a terra que onte era encrucillada de misterios, era agora maravillosa eispresión dun milagre e dunha extraordinaria forza creadora, que se propaga pol-o mundo en nobres eispresións, en fértiles testimoios de vigor físico é espritoal da estirpe.

Despois dos aprausos que eispresaron a emoción do auditorio, soou a gaita: os gaiteiros de Dopazo tocaron a "Alborada", o canto do amanecer, o despertar dos vales, da vida nas corredeiras, nos acantilados e nas rías, e logo, como final de festa, a vibrante romería, coa graciosa e ao par solene maneira, danza onde a raza eisibe a súa precisión de liñas, a súa ironía e cortesía, o seu humor e a súa seriedade.

Discurso de Avelino Diaz no Aito Inaugural da Eisposición de Domingo Maza

Donas, irmáns e amigos persentes:

Como primeiro aito, como inicial d-esta Semán Galega que, en homaxe ao espírito inmorrante da patria, organizaron o "Centro Orensano" e a "Irmandade Galega", reáizase o abremento d-esta exposición de obras esculturas d-un gran artista galego, d-un dileuto irmán noso que, sendo, coma quen di, un maiorazo dos deuses, ten a virtude subrime de donar vida ás cousas inanimadas e facer que elas sexan eispresión acabada do arte e tamén do espírito, racialmente galego, que latea no ser do artista que, dendes da lonxanía de tempo i-espacio, ten presente sempre á terra na que viu a primeira raiola de luz. Nada máis xusto e ningunha enerxía mellor empregada que a xusticia i-a enerxía, postas de manifesto n-este aito pol-as entidades nomeadas, ao levar a cabo esta exposición porque ela sinifica, ademais de benquerencia, que se lle ten ao artista, o recoñecemento dos sus méritos como tal, o desceio de que seia gustada pol-os extraños e pol-as nosas xentes a obra máis fina que sac das súas mans feita vida e verdade deslumante, con proieicións de eternidade. Nada máis xusto nin merecente de loubanza que o patrocínio d-esta exposición, n-estas horas pleas de sentimento galego en que a nosa colectividade, afevoadada de patrióticas inquedanzas, fai refruir a súa espiritualidade i-o seu amor deie-a Galiza inmorrante, en lembranza das soas inmorradeiras virtudes.

Non entra, por certo, nos meus desexos d-este intre, nin é o propósito das entidades organizadoras, o facer eiquí unha presentación do noso grande artista, pois elo sería tanto como presentarllo a un home que xa está presentado, porque donde queira que el vaia, donde queira que se amostre a súa obra, Domingo Maza, é ben coñecido, xa que no ambiente artístico d-este país, e no seo da nosa colectividade, foi sempre, e sigue sendo, considerado como un dos máis egregios escultores, como artífice da beleza, como un señor dono da gracia, d-esa gracia que a Natureza somentes pon nas mans d-unhos poucos escolli-tos, pra que eles a trasmitan aos demais seres, arumada pol-o don divino e feita raiola de luz.

Domingo Maza xa fixo dúcias e dúcias d-exposicións das suas obras e xa ten conquereda sona e fama de gran artista e, n-este senso, unha exposición máis, pouco pode representar pra ele/ pro, n-este aito, n-este abrente da Semán Galega, hai algo máis que o feito de expoñer unha obra artística; hai o feito de que, sendo Maza un artista tan noso, tan galego, un novo ensino das súas obras, dónalles xerarquía aos demais aitos a realizar pol-a nosa colectividade. Domingo Maza, como home e como artista, exprésase en galego, con fondo senso racial, con esquisita sensibilidade patriana, con unha obra que xa acadou o meirande creto e que di craramente que o artista, sin deixar de ser universal, é fondamente galego, que a súa obra expresa rotundamente a existencia dun arte galego e, pol-o tanto, que eisistindo un arte galego, eisiste un povo, unha raza, unha nacionalidade diferenciada, unha personalidade ben definida i-acusa

da, no concerto das comunidades humáns. Eis a obra de Domingo Maza; eis un arte noso e, n-el, a manifestación da eisistencia de todo aquilo que findo de nomear, porque Maza, coa súa labourea artística, da fe, da realidade vivente de todas as virtudes galegas que ele ten dentro de si, como unha gracia dos deuses e tamén como unha gracia da terra en que foi nado.

Ele sabe de todos os segredos pra donar vida lateante a unha madeira, ou bronce, ou mármore i-a todas as materias susceptibles de ser convertidas en obra de arte, perenne, duradeira, endereitada ao conqueroamento das outuras próximas aos solios das divindades inspiradoras. Non é cousa miña o xulgar as obras de Maza, d-endo o punto de vista artístico pol-a miña falla de capacidade pra elo; fígue eso pra homes de máis craro entendemento, pois eu son un profano; máis, si, como profano quixera eu facer unha eiséxisis da obra de Maza, diría tan somentes que abonda a sinpre contemplación d-estas tallas pra que os espíritos se sintan en posesión d-un ledizoso acougo e pra que as almas voen pleas de felicidade, satisfeitas de ter gozada a persencia da subrime beleza, que trasunta a espiritualidade do artista i-a conceción que ele ten do arte, en fondura i-en expresividade.

Domingo Maza entra pol-a porta ancha de todos os centros artísticos d-este país, ele dialoga con todos os grandes artífices da escultura e da pintura; ele é ben querido por todos os seus colegas argentinos; ten un nome ben acrelado nos ámbitos que, con xusticia, poden chamarse tempos das artes, eiquí na Arxentina; na Galiza ténselle considerado como un fillo dileuto i-un escultor de outisima xerarquía. E Domingo Maza percibe sempre, n-esta nosa colectividade, o latezar do noso fraterno amor e da consideración que se lle ten, como home, como artista e como galego; ele entra sempre pol-a porta grande dos nosos corazóns.

Eiquí, donde aletea o espírito do inmorrante Castela, n-este casal do Centro Orensano, que é un casal galego no que convivimos milleiros de galegos; eiquí, n-esta nova exposición das súas obras, poderemos nós pregustar primeiro, e regustar despóis, a beleza maxestosa das súas esculturas que nos traen reminiscencias antigas, sentimento de patria e de raza, con voces ancestrales e telúricas que, xurdindo da terra patria, chegan a nós ao traveso do espírito luminoso do artista, d-este artista tan noso e tan querido por nós, que cuasemente poderíamos decir que, ademais de sel-o en espírito, tamén é, materialmente, carne da nosa carne e sangue da nosa sangue. Ehi están as efíxies dos nosos patrianos, ehi temos todo ese tesouro de gracia e de beleza, pra aledarnos con el. Ehi temos as criaturas e o seu creador. Gocemos coa persencia d-aquelas e coa proximidade do artista, "maiorazo de Deus e dileuto irmán noso". E que ele se goce, sabéndose rodeado da nosa benquerencia e teña a satisfacción de engadir un novo loureiro aos moitos que xa ten colleitados no seu proficuo e longo camiñar pol-os vieiros do arte

Xantar no Centro Ourenán

Aderíndose á data do Día de Galiza, o Centro Ourenán e a Irmandade Galega organizaron o día 22 unha festa que coincidiu, á súa vez, co décimo aniversario da súa fundación. Consistiu nun xantar, ao que asistiron moitos comensaes e representacións de todas as institucións da colectividade.

Aos postres faláronse o presidente da institución, D. Alfonso Fernández Prol e o secretario do Consello de Galiza e deputado galego, Antón Alonso Ríos, cujos concertos foron moi festexados.

Na Federación de Sociedades Gallegas

Antre os aitos reaizados con motivo do Día de Galiza pol-a nosa colectividade, é dino de mención o que se celebrou o 25 pol-a Federación de Sociedades Gallegas.

Tras unhas verbas do irmán Ucha, pronunciadas en galego e con sinxela emoción patriótica, desenrolouse un programa musical que estivo a cargo da banda sinfónica, que con tanto acerto dirixe o mestre Juan José Pazos e o coro "Rosalía de Castro", que o mestre Macceira tan atinadamente dirixe. Ao final, o conxunto de gaitas de Dámaso Gómez, coa parexa de bailes Macceira, fixeron as delicias dos concurrentes.

Vaia o noso aprauso para os organizadores dunha festa esencialmente galega.

PRINCÍPIOS DO
GALEGUISMO

1. Galiza, unidade cultural.
2. Galiza, povo autónomo.
3. Galiza, comunidade cooperativa.
4. Galiza, escola de universalidade.

A NOSA TERRA

(NUESTRA

PATRIA

Déspotas insensatos,
forzá, forzáde grillos
Pode oprimir o ferro
Un corpo enfracado;
Mais as nobres ideias
E gloriosos instintos...
Esas... non pode non o durc
[ferro,
Nin a morte extingullos.

EDOARDO PONDAL

Ano XXXIII — Núm. 480

BOS AIRES, XULLO DE 1951

Redacción - Administración: Rúa BELGRANO 2186

Encol do Estatuto Galego

¿Por qué as rexións que queiran vivir en réxime de autonomía se nos impoñen a obriga constitucional de votaren primeiramente o seu Estatuto? ¿Non abundaría con que un povo dixese se quer ou non quer ser autónomo? Se o povo hespañol se vira obrigado a referendar a Lei fundamental da República antes de derrubar a monarquía, ¿teríase producido aquel clamoroso entusiasmo do 14 de abril? ¿Estaríamos seguros de contar cos dous tercios do corpo electoral de toda Hespaña, n-un plebiscito do povo hespañol, a favor da Constitución vixente?

O povo sementes dixu que quería unha República; pero non emiteu directamente o seu voto a prol da Constitución. Derrubou a monarquía e proclamou a República, antes de unificar ou coordinar as aspiracións políticas e sociais dos diferentes sectores. Despois elixeu os deputados que debían redactaren a Lei fundamental do novo réxime. Cada sector de opinión impuse aos seus representantes a obriga de defender nas Cortes un tipo determinado de República. E sabemos ben que no acto de promulgarse a Constitución non todos os deputados votaron, nin todos os deputados que a votamos estábamos satisfeitos. Pois ben; as rexións que quixesen vivir en réxime de autonomía deberían proceder d-un modo semellante a como procedeu o povo hespañol para establecer a República, pois non é o mesmo votar en pró d-un réxime que votar a Lei que o regule. Ben estaría eisixir unha manifestación indubidable da vontade popular para que as Cortes da República recoñecesen o dereito das rexións; pero despois o seu Estatuto debería ser obra exclusiva do Poder autónomo, aínda que se sometese a referendun, ao ensamen do Tribunal de Garantías constitucionales, ou das mesmas Cortes

Os precedentes de Cataluña — semellantes aos da propia República — non podían servir de base para dictar preceptos xeneraes, porque as demais rexións non estaban no mesmo caso. Cataluña xa era autóno-

ma e dispoñía d-un Poder lexítimo — formado paralelamente ao Poder da República — cando confeccionou e plebiscitou o seu Estatuto.

A Constitución ten aparencias de xenerosidade; pero non é xenerosa. E os seus intérpretes e compridores non fixeron máis que acumular obstáculos, especialmente contra Galiza.

A condición de que o Estatuto autonómico teña de ser aceptado pol-as dúas terceiras partes do corpo electoral da rexión, é d-unha inxusticia e desigualdade manifestadas. Se o número de votos favorables se relacionase co número de votantes, en vez de relacionalo cos electores, podería eisixirse, inclusive, un porcentaxe de votación máis elevado, sen cometer iniquidade algunha. Todos sabemos que nas eleccións honradas o porcentaxe de votación é máis alto nas cidades que no campo, e por esta razón Galiza daría sempre un porcentaxe menor que Cataluña, e aínda menor que Castela, que ten a súa poboación concentrada. Esta inxusticia da Lei pagámola nós, porque Galiza é un país eminentemente rural e ten a súa poboación diseminada e con dificultoso acceso aos colexios electorales; pero, ademais, o noso povo está en constante mo-

por
CASTELAO

vimento migratorio, con electores ausentes e cidadáns presentes e non inscriptos no Censo electoral.

A Constitución di que o plebiscito estatutista debe suxerirse ao procedemento que a Lei electoral determina; pero esta vella Lei non regula o caso dos plebiscitos, e as rexións sometidas ao réxime común non teñen autoridade, nin autorización, para celebrar en esa consulta no intre que xuzguen conveniente. O Goberno — sempre tan celoso dos preceptos únicos — negouse a dictar normas xeraes, que se foron pedidas en rogo parlamentario e prefiriu emitir para cada caso particular, e por decreto acomodado ao seu antoxo. Así, a realización dos anxeos rexionales quedaba ao arbitrio gubernativo. E o Goberno botou sobor de Galiza o peso da súa arbitrariedade.

O Goberno da República autorizara ao Goberno de Cataluña para plebiscitar o seu Estatuto sen imporlle ningunha casta de intervencións. As deputacións vascas lograron un dereito xenerosísimo, que poñía nas súas mans, e moi anticipada-

mente, o instrumento xurídico que necesitaban. Pero Galiza topeu con obstáculos invencibles. Primeiro reclamamos do Goberno unhas normas xeraes de procedemento, para a celebración de plebiscitos, e contestáronnos con evasivas maliciosas ou cicais irónicas, remitíndonos as nosas demandas a letra do art. 12 da Constitución. Só se nos dixu que calquera — eu mesmo — tiña capacidade legal para ordear o cumprimento dos trámites; pero cando o Comité Central Galego — que representaba a maioría dos Concellos — reclamou autorización para celebrar o plebiscito, non fomos atendidos. Aquel Goberno carecía de informes serios a prol do movemento autonomista de Galiza; mais eu digo que si nos consideraban impotentes para vencermos os obstáculos constitucionales. ¿por qué nos deron un trato de rigor, despois d-un derroche de xenerosidade? ¿Qué obxectivo se perseguía como non fose o de evitar o noso trunfo?

Dispuxémonos a demostrar, con feitos indubitables, a vontade do povo galego, e n-un alarde insuperable de democracia confeccionamos o noso Estatuto. Este Estatuto foi proposto aos electores galegos por 256 Axuntamentos de elección popular (somentes fallaron 63).

que representaban un 80 por cento da poboación de Galiza. Comprimos o primeiro requisito constitucional en decembre do 1932, e pedimos inmediatamente ao Goberno a correspondente autorización para someter a plebiscito popular a proposta dos Concellos. Se n-aquel intre tivésemos nas mans un decreto semellante ao que lle fora concedido a Euzcadi e Navarra gañaríamos o plebiscito, e as Cortes constituintes poderían aprobar o Estatuto da nosa autonomía. O Goberno obrigounos a perder aquela ocasión única — única polo afervorado galeguismo que produxo a Asamblea de Compostela — pois ninguén iñora que un plebiscito tan riguroso non se gaña máis que n-un intre excepcional. O Goberno desatendeu as nosas lexítimas demandas, e, cansos de agardar, recibimos un decreto, feito adrede e cheo de flagrante arbitrariedade, o día 27 de maio do 1933, cando non podíamos utilizalo con seguridades de vencer.

Apesares de que aquel decreto foi concedido como instrumento inútil, carecía de xenerosidade dos que se concederan a Cataluña i Euzcadi. Estaba redactado con tal luxo de precaucións que nos sentimos feridos na nosa dignidade, sobor de todo ao vermos que se nos impoñía un intervencionismo excepcional e sen precedentes. Como se os caciques fosen autonomistas!... ¿Quén diría que, andando o tempo, aquel decreto serviríanos para demostrar a vontade autonomista do povo galego? Porque será ben dicir que gracias a esa autorización esquecida, celebramos e gañamos o plebiscito en xunio de 1936, desoindo agarimosas advertencias do Goberno, que nos aconsellaba un aplazamento...

Ao Goberno se debe que Galiza non fora autónoma en 1933. I eu pergunto: ¿Estaría Galiza sometida ao xugo feixista se dispuxéramos d-un Goberno propio? Eu creo que non. ¿Debemos esquecer os erros e inxusticias que os gobernantes da República cometeron con Galiza? Eu creo que sí, pero a condición de que se arrepintan...

(De Sempre en Galiza)

Con Fidalguía Hespañola

O periódico de falanxe "El Nuevo Correo" finda de revolver coa súa língoa a maseira onde apodrece a abundosa colleita de alcumes, aldraxes e insultos, con que, a "rancia fidalguía hespañola", ten doito agarimar aos povos amantes das súas liberdades nacionais.

E un vello léxico — cicais o máis rico e máis "fidalgo" da língoa da Meseta — que tivo vizo deseno cando as colónas do Novo Mundo amostraron arelas de xurdir a vida libre e independente. ¿Qué non dixu da Arxentina e de San Martín isa xerga "maternal e fidalga"? E non falemos de Cuba e das Filipinas. Cada epitafio dose, pa-

triotas cubanos, é unha executoria disa "fidalguía hespañola". Maceo, Máximo Gómez e Martí dormen o sono da eternidade nun colchón de adxetivos "gariñosos e fidalgos" que lle adicou isa Hespaña unitaria, cúa comprensión define Menéndez Pelayo diste xeito (que reproducimos en castelán pra non lixar a fala galega): La tolerancia es una especie de eunuquismo moral".

Nada ten de estrano, pois, que "El Nuevo Correo" nos insulte aos galegos e nos tire couces, pois, ¿qué outra cousa podería facer a... fidalguía hespañola?

Mais non para eiquí o desenfado irresponsable e "fidalgo" de "El Nuevo Correo". Vai aínda ben máis lonxe; pois permítese falar con "fidalguía hespañola" da bandeira galega e do himno galego. Da bandeira galega, que non é unha bandeira lixada pol-a traición e polo crime. Do himno galego, que non é un himno de escravos e totalitarios.

Certamente, produce noxo o verse envoltos en tanta "fidalguía". Os galegos temos de ir matinando, co noso trasacordo, se os couces das bestas "fidalgas", merecen a resposta dun estadullo, pra que se manteñan acougadas na corte.

O 29 DE AGOSTO ás 21 horas
Celebrarásese no Centro Ourensán o
Homaxe aos Mártires Galegos